Kokkuvõte

Tehnoloogia mõju inimõigustele võib olla väga positiivne, sest tehnilised lahendused võimaldavad kaitsta sõnavabadust, kindlustada sõnumisaladust, levitada ideid või leida soovitud informatsiooni. Laialdase tehnoloogia kasutuse ja andmete rohkusega on aga seotud ka hulgaliselt probleeme, mis kõik mõjutavad suuremal või vähemal määral üksikisiku õiguste kaitset. Eriti problemaatiline on nende riikide praktika, kus tehnoloogiat kasutatakse elanikkonna lausjälgimiseks, profileerimiseks ning muude demokraatlikku ühiskonda iseloomustavate õiguste ebaproportsionaalseks kitsendamiseks.

Siinses peatükis keskendusime inimõiguste kaitse ning tehnoloogiaga seotud peamistele probleemidele. Privaatsuse ning isikuandmete kaitse valdkonnas on õiguslikke probleeme palju ning väärib kriitilist arutelu, kas tänapäevasel tehnoloogiaajastul on privaatsus vaid illusioon või õnnestub meil siiski säilitada oma privaatne sfäär, ükskõik kui õbluke. On tõsi, et privaatsuse tähendus on juba ühe põlvkonna jooksul väga palju muutunud ning täpsustub ka edaspidi meie igapäevaste harjumuste kujunemise käigus. Sellele vaatamata tuleb privaatsust hinnata ja kaitsta ning meile kõigile tuleks kasuks, kui teeksime aeg-ajalt n-ö privaatsuse inventuuri ja analüüsiksime, kes ja kuidas meie andmetele ligi pääseb ning kes neid kasutab. Samuti tuleb tähelepanu pöörata sellele, kuidas laialdane tehnoloogia kasutamine on muutnud meie eraelu ning kodu kaitset.

Privaatsusega seotud probleemide kõrval vaatlesime peatükis ka õigus- ja praktilist raamistikku, mis reguleerib digimaailmas toimetamist, kui soovime oma seisukohta väljendada, infot leida, jagada või hoopis toetuda meid iga päev abistavatele uutele nutistu ja teistele tehisintellekti tehnoloogiatele. Näiteks on tehnoloogia selgelt võimendanud väljendusvabaduse mõju, sest teave levib internetis kiiresti ja ulatuslikult ning võib jääda ringlema ka siis, kui selle sisu pole enam asjakohane. Samamoodi võib internetis kerge vaevaga levitada libauudiseid ja valeinfot, mille looja võib olla nii inimene kui ka tehisintellekt. Kogunemis- ja ühinemisvabaduse kasutamisel võimaldab aga tehnoloogia suhteliselt kergesti tuvastada üritustel osalevaid isikuid ning jälgida ühinemise või meeleavalduse kulgemist, mida võib omakorda õigusvastastel eesmärkidel ära kasutada.

Riikide õiguste ja kohustuste kõrval tuleb rõhutada ka tehnoloogiaid arendavate ning kasutavate ettevõtete vastutust. Muret teeb see, et ei ole piisavalt läbipaistev, kuidas tehnoloogiafirmad koguvad ja kasutavad isikuandmeid või mil määral vastutab digitaalne platvorm kasutajate loodud sisu eest. Samamoodi nagu riikidel on ka tehnoloogiaettevõtetel kohustus ja vastutus austada, kaitsta, järgida ja viia ellu inimõigusi.

Kuigi praeguseks on õiguspõhimõttena fikseeritud, et virtuaalmaailmas kohalduvad õigused samamoodi nagu pärismaailmas, on kahjuks selge, et info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat aktiivselt kasutaval inimesel on aina keerulisem virtuaalruumis oma õigusi teostada. Seega on oluline suurendada teadlikkust sellest, mil määral tehnoloogiate kasutamine mõjutab meie õiguste kaitset, kuidas kasutavad tehnoloogiat riigid ja ettevõtted ning mida saame oma õiguste kaitseks ette võtta. See teema on eriti oluline sellisele riigile nagu Eesti, mille toimimine on üles ehitatud digilahendustele, mis töötlevad inimeste isikuandmeid, ning mille kodanikel on suur usaldus e-teenuste vastu. E-riigina peaks Eesti olema teistele riikidele eeskujuks ka õiguskindluse ja läbipaistvuse, seadusandluse päevakohasuse ning üksikisiku kaitse tagamisel.